

اصطلاحات بورس

در قسمت‌های گذشته، با مفهوم سهام، مزایای سهام در مقایسه با سایر انواع اوراق بهادار، عوامل موثر بر قیمت سهام و اصول کلی خرید و فروش سهام آشنا شدید. در این قسمت، قصد داریم برخی از اصطلاحات متداول در بازار سهام را که تاکنون بارها شنیده‌اید، برای شما تشریح کنیم. در این آموزش شما با اصطلاحات متداول بازار بورس ایران به زبان ساده آشنایی پیدا میکنید همچنین می‌توانید آموزش و آشنایی با اصطلاحات بورس را به صورت pdf نیز دانلود نمایید.

نماد

نماد، در واقع نام اختصاری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس است. برای مثال، نماد شرکت پتروشیمی خارک در بورس، شخارک (به کسر ش) است. حرف اول نماد، برگرفته از صنعتی است که شرکت در آن قرار دارد و بخش دوم نماد، در واقع خلاصه نام شرکت است. مثلاً در نماد شخارک، حرف ش بیانگر صنعت شیمیایی و کلمه خارک، مخفف عبارت پتروشیمی خارک است. فعالان بورس، عمدتاً بجای استفاده از نام کامل شرکت ها، نماد آنها را بکار می‌برند.

توقف نماد

گاهش اوقات، معاملات سهام برخی شرکت‌ها در بورس بصورت موقتی، متوقف می‌شود. در این حالت، اصطلاحاً می‌گویند نماد شرکت متوقف شده است. عمدتاً بورس زمانی نماد یک شرکت را متوقف می‌کند که رویدادی حائز اهمیت درخصوص آن شرکت اتفاق افتاده باشد، به نحوی که این رویداد بتواند موجب افزایش یا کاهش بیش از اندازه قیمت سهام شرکت شود. برای مثال، قبل از برگزاری مجمع سالیانه شرکت، نماد آن شرکت متوقف می‌شود، زیرا در مجمع سالیانه، سود سهامداران مشخص خواهد شد و این موضوع، می‌تواند بر قیمت سهم بعد از مجمع، تأثیر زیادی داشته باشد. طبیعتاً توقف نماد در اینگونه موارد، به سرمایه‌گذاران اجازه می‌دهد تا پس از انتشار اطلاعات کامل و شفاف شدن وضعیت شرکت، در شرایط یکسان و عادلانه، درخصوص خرید، فروش و یا نگهداری آن سهم تصمیم‌گیری کنند.

مجمع

به گردهمایی سهامداران و مدیران شرکت که به منظور تصمیم‌گیری درخصوص مسائل مهم شرکت برگزار می‌شود، مجمع گفته می‌شود. سهامداران شرکت، متناسب با میزان سهم خود، در مجمع حق رأی دارند. هیئت مدیره شرکت موظف است حداقل 10 روز قبل از برگزاری مجمع، آگهی برگزاری مجمع را در روزنامه کثیرالانتشاری که به عنوان روزنامه رسمی شرکت انتخاب شده است، منتشر کند تا سهامداران از این موضوع مطلع شوند. مجمع شرکت‌ها به دو دسته تقسیم می‌شوند:

1- مجمع عادی سالیانه 2- مجمع فوق العاده

1- مجمع عادی سالیانه

هیئت مدیره شرکت موظف است هر سال یک بار، سهامداران شرکت را دعوت کرده و گزارش عملکرد سالیانه خود را به سهامداران ارائه نماید. به این گردهمایی، مجمع عمومی سالیانه گفته می‌شود. در مجمع عمومی سالیانه، همچنین درخصوص موارد مهمی مانند میزان سود تقسیمی به سهامداران و انتخاب اعضای هیئت مدیره، رأی‌گیری می‌شود.

2- مجمع فوق العاده

بجز مجمع سالیانه، هر مجمع دیگری که توسط شرکت برگزار شود، مجمع فوق العاده نام دارد. در مجمع فوق العاده عمدتاً درخصوص مواردی مانند افزایش سرمایه شرکت، تغییر نشانی و نام شرکت و... تصمیم‌گیری می‌شود.

سال مالی

منظور از سال مالی، دوره یک ساله ای است که مبنای محاسبه سود و زیان و سایر گزارش‌های مالی شرکت می‌باشد. سال مالی در بسیاری از شرکت‌ها، از ابتدای فروردین تا پایان اسفند است، اما برخی از شرکت‌ها، براساس نوع فعالیت خود، سال مالی خود را زمان دیگری، مثلاً از ابتدای مهر تا پایان شهریور سال بعد، تعیین می‌کنند. در پایان سال مالی، مجمع سالیانه شرکت برگزار و عملکرد هیئت مدیره در طول سال مالی، مورد ارزیابی سهامداران قرار می‌گیرد. هیئت مدیره شرکت موظف است حداکثر ظرف مدت 4 ماه پس از پایان سال مالی شرکت، مجمع عادی سالیانه را برگزار کند.

صورت سود و زیان

حتماً به خاطر دارید که گفتیم یکی از مهمترین معیارها برای انتخاب سهام یک شرکت، میزان سودآوری آن شرکت است. طبیعتاً هر اندازه میزان سودآوری یک شرکت در مقایسه با قیمت سهام آن شرکت در بورس، بیشتر باشد، می‌تواند یکی از نشانه‌های ارزنده بودن سهم باشد. اما چگونه می‌شود از میزان سودآوری یک شرکت مطلع شد؟ صورت سود و زیان، بخوبی بیانگر میزان سود یک شرکت در پایان سال مالی است. شرکت‌ها موظفند در پایان سال مالی، صورت صورت و زیان خود را منتشر و از این طریق، میزان سودآوری خود را به سهامداران اطلاع دهند. در صورت سود و زیان، مواردی مانند میزان فروش شرکت‌ها، میزان هزینه‌های آنها و سایر اطلاعات با اهمیت مربوط به عملکرد شرکت قابل مشاهده است. سهامداران برای مشاهده صورت سود و زیان شرکت‌ها، می‌توانند به پایگاه اینترنتی www.codal.ir (خوانده شود کدال نقطه آی آر) مراجعه کنند.

ترازنامه

در بیان عوامل تعیین کننده در قیمت سهام، توضیح دادیم که سرمایه‌گذاران باید علاوه بر سودآوری شرکت، به میزان دارایی‌ها و بدهی‌های شرکت نیز توجه داشته باشند. طبیعتاً برای یک سرمایه‌گذار مهم است که بداند شرکتی که قصد دارد در آن سرمایه‌گذاری کند، چه میزان دارایی، اعم از پول نقد، ملک، ماشین‌آلات و... دارد. میزان بدهی‌ها و تعهدات شرکت به بانک‌ها، تأمین‌کنندگان مواد اولیه و... چقدر است؟ و در مجموع، آنچه که به عنوان سرمایه‌گذاران شرکت یا اصطلاحاً، حقوق صاحبان سهام، پس از کسر بدهی‌های شرکت از دارایی‌های آن باقی می‌ماند، چقدر است؟ همه این اطلاعات، از طریق مطالعه ترازنامه شرکت قابل مشاهده است. در واقع، ترازنامه که همانند صورت سود و زیان، در پایان دوره مالی شرکت برای اطلاع سهامداران منتشر می‌شود، همانند یک تصویر واضح و شفاف، وضعیت شرکت را از نظر میزان دارایی‌ها، بدهی‌ها و حقوق صاحبان سهام نشان می‌دهد. سرمایه‌گذاران برای مشاهده ترازنامه شرکت‌ها نیز همانند صورت سود و زیان، می‌توانند به پایگاه اینترنتی www.codal.ir مراجعه کنند.

سود هر سهم (EPS)

اگر کل سودی را که شرکت در پایان سال مالی خود، بدست می‌آورد، بر تعداد سهام منتشر شده توسط شرکت تقسیم کنیم، عدد حاصل بیانگر سود هر سهم است. برای مثال، اگر براساس اطلاعات مندرج در صورت سود و زیان، کل سود خالص شرکت در پایان سال مالی 500 میلیون تومان و تعداد سهام شرکت هم یک میلیون سهم باشد، سود هر سهم 500 تومان خواهد بود:

$$500000000 \div 1000000 = 500$$

سود تقسیمی هر سهم (DPS)

اگر به خاطر داشته باشید، گفتیم که شرکت‌ها، لزوماً همه سودی را که در پایان سال مالی بدست می‌آورند، بین سهامداران توزیع نمی‌کنند و بخشی از آن را برای اجرای برنامه‌های توسعه ای شرکت، نگه می‌دارند. میزان سودی که به ازای هر سهم، بین سهامداران توزیع می‌شود، سود تقسیمی هر سهم یا اصطلاحاً DPS می‌گویند. اگر در مثال قبل، شرکت به ازای هر سهم، 300 تومان از 500 تومان سود را توزیع کند، DPS شرکت 300 تومان خواهد بود. تصمیم‌گیری درخصوص میزان تقسیم سود، در مجمع عادی سالیانه و با رأی‌گیری از سهامداران انجام می‌شود. پس از تصویب مبلغ سود تقسیمی، شرکت موظف است حداکثر ظرف مدت 8 ماه، این مبلغ را به سهامداران بپردازد. البته معمولاً شرکت‌ها سود سهامداران خرد را زودتر از این موعد، پرداخت می‌کنند. منظور از سهامداران خرد، سهامدارانی است که در مقایسه با سهامداران عمده، تعداد کمی از سهام شرکت را در اختیار دارند. سود تقسیمی هر سهم، به افرادی تعلق می‌گیرد که در زمان برگزاری مجمع شرکت، سهام آن شرکت را در اختیار داشته باشند. لازم به ذکر است که شرکت‌ها، سیاست‌های متفاوتی درخصوص تقسیم سود دارند، برخی

ترجیح می‌دهند بیشتر سود سهام را بین سهامداران تقسیم کنند، اما برخی دیگر درصد کمی از سود را تقسیم کرده و بخش عمده آن را به تأمین نقدینگی مورد نیاز برای انجام طرح‌های توسعه‌ای، اختصاص می‌دهند. سرمایه‌گذاران باید هنگام انتخاب سهام، به سیاست شرکت در توزیع سود توجه داشته باشند، برای مثال، افرادی که دریافت سود مستمر برای آنها مطلوبیت دارد، ترجیح می‌دهند سهام شرکت‌هایی را بخرند که سود تقسیمی آنها بیشتر است، اما افرادی که دید بلندمدت‌تری دارند، بیشتر به سراغ شرکت‌هایی می‌روند که بجای درصد تقسیم سود زیاد، بخش عمده سود سالیانه را صرف توسعه فعالیت‌های شرکت می‌کنند.

پیش بینی سود

شرکت‌ها معمولاً در پایان هر سال مالی، بودجه سال آینده خود را منتشر میکنند. یکی از مهمترین اطلاعات مندرج در بودجه شرکت‌ها، پیش بینی مقدار سود هر سهم آنان است، به عنوان مثال، شرکت الف در پایان سال 1391 پیش بینی می‌کند که در پایان سال مالی 1392، به ازای هر سهم، 100 تومان سود بدست آورد. این پیش بینی برای سرمایه‌گذاران حائز اهمیت است، زیرا می‌تواند چشم انداز شرکت را حداقل برای یک سال آینده، مشخص نماید.

تعدیل سود

شرکت‌های پذیرفته شده در بورس موظفند بصورت مستمر و در دوره‌های سه ماهه (کنترل شود)، عملکرد واقعی خود را بررسی کرده و ضمن مقایسه عملکرد واقعی با بودجه پیش بینی شده، پیش بینی جدید خود از میزان سودآوری شرکت را براساس عملکرد واقعی به بازار منعکس کنند. به عنوان مثال، شرکت الف پیش بینی کرده است که در پایان سال مالی 1392، 100 تومان سود به ازای هر سهم بدست آورد. اما پس از گذشت سه ماه از فعالیت شرکت و با بررسی عملکرد این سه ماه، پیش بینی خود را تغییر داده و از 100 تومان به 110 تومان افزایش می‌دهد. همین شرکت ممکن است پس از بررسی عملکرد شش ماهه خود، به این نتیجه برسد که سود 110 تومانی قابل تحقق نیست و پیش بینی سود شرکت، باید به 95 تومان کاهش یابد. تغییرات اینچنینی در سود پیش بینی شده را اصطلاحاً تعدیل سود می‌گویند. سرمایه‌گذاران باید باید همواره در تصمیم‌گیری‌های خود، به تعدیل سود سهام توجه داشته باشند.

درصد تحقق سود

شرکت الف را در نظر بگیرید. این شرکت در ابتدای سال 92 پیش بینی کرده بود که در پایان سال، 100 تومان سود به ازای هر سهم بدست آورد. اگر در پایان سال، میزان سود تحقق یافته این شرکت به ازای هر سهم، 95 تومان باشد، به این معناست که شرکت الف توانسته است 95 درصد سود پیش بینی شده خود را محقق کند. هر اندازه درصد تحقق سود یک شرکت بالاتر باشد، نشان دهنده پیش بینی دقیق‌تر و عملکرد بهتر آن شرکت خواهد بود.

صف خرید و صف فروش

وقتی حجم تقاضا برای یک سهم در بورس، از حجم عرضه آن سهم بیشتر باشد، برای آن سهم صف خرید تشکیل می‌شود. تشکیل صف خرید برای یک سهم نشان دهنده اقبال سرمایه‌گذاران به آن سهم است.

در نقطه مقابل، وقتی حجم عرضه یک سهم در بورس، بیشتر از حجم تقاضا برای آن سهم باشد، برای سهم مذکور صف فروش شکل می‌گیرد. تشکیل صف فروش برای یک سهم، می‌تواند حاکی از بی رغبتی سرمایه‌گذاران به آن سهم است.

البته ذکر این نکته ضروری است که هر اندازه میزان نقدشوندگی در یک بورس بیشتر باشد، از حجم صف‌های خرید و فروش سهام در آن بورس کاسته خواهد شد، زیرا در همه شرایط اعم از افزایش و کاهش قیمت سهام، همواره متقاضی برای سهام وجود دارد و این، یعنی روان‌بودن فرایند معاملات در بورس و قابلیت نقدشوندگی بالا. در بورس ایران نیز در سال‌های اخیر، میزان نقدشوندگی بازار افزایش و از حجم صف‌های خرید و فروش، تا حد زیادی کاسته شده است.

نکته جالب و البته مهم درباره صف خرید و فروش این است که باتوجه به تأثیر لحظه‌ای و بسیار سریع اطلاعات بر میزان عرضه و تقاضای سهام در بورس، معمولاً بلافاصله پس از انتشار یک اطلاعات حائز اهمیت درخصوص سهام، صف خرید یا فروش برای آن سهم تشکیل می‌شود، بنابراین سرعت عمل سرمایه‌گذاران در تصمیم‌گیری برای خرید و فروش یک سهم در موفقیت آنها برای سرمایه‌گذاری بسیار حائز

اهمیت است. برای مثال، انتشار خبری درخصوص آزادسازی نرخ سیمان، می‌تواند موجب انتظار سرمایه‌گذاران برای افراد درآمد و سودآوری شرکت‌های سیمانی و در نتیجه، افزایش تقاضای آنها برای خرید سهام شود و همین امر، در فاصله کوتاهی، تشکیل صف خرید و افزایش قیمت سهام شرکت‌های سیمانی را بدنبال خواهد داشت، بنابراین سرمایه‌گذارانی که زودتر از دیگران برای خرید این سهم اقدام کنند، طبیعتاً بیشتر از دیگران سود بدست خواهند آورد.

دامنه نوسان

منظور از دامنه نوسان، حداکثر افزایش یا کاهش است که قیمت سهام شرکت، در یک روز می‌تواند داشته باشد. در حال حاضر، دامنه نوسان قیمت سهام در بورس تهران، 4 درصد و دامنه نوسان قیمت سهام در فرابورس، 5 درصد است (کنترل شود)، به این معنا که مثلاً اگر قیمت سهم الف در بورس تهران، در ابتدای روز 200 تومان باشد، قیمت این سهم در پایان ساعت معاملات حداکثر می‌تواند 8 تومان افزایش و یا 8 تومان کاهش داشته باشد ($200 \times 0.04 = 8$). دامنه نوسان با این هدف تعیین شده است که در مواقع بحرانی یا در مواردی که بازار، تحت تأثیر رفتارهای هیجانی برخی سهامداران، بویژه سهامداران خرد قرار دارد، از بروز نوسانات شدید در قیمت سهام و در نتیجه، ضرر و زیان هنگفت سهامداران جلوگیری شود.

البته شرکت‌هایی که نماد آنها مدتی متوقف شده است، پس از بازگشایی نماد مشمول دامنه نوسان نمی‌شوند، زیرا اطلاعات با اهمیتی که نماد شرکت به خاطر آن متوقف شده است، ممکن است تأثیری، بیش از دامنه نوسان تعیین شده بر قیمت سهم داشته باشد و طبیعی است که براساس سازوکار حراج، باید اجازه داده شود تا اطلاعات، تأثیر واقعی خود را بر میزان عرضه و تقاضا و در نتیجه قیمت سهام بگذارد، هرچند این تأثیر بیشتر از دامنه مجاز نوسان روزانه باشد.

حجم مبنا

حجم مبنا، حداقل تعداد سهام یک شرکت است که باید در طول روز، معامله شود تا قیمت آن سهم، بتواند براساس سقف دامنه نوسان، افزایش یا کاهش یابد. بنابراین، در صورتی که تعداد سهام معامله شده یک شرکت در طول روز، کمتر از حجم مبنا باشد، به همان نسبت درصد نوسان قیمت آن سهم نیز کاهش خواهد یافت. در حال حاضر، حجم مبنای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس، 0008/0 (هشت ده هزارم) است (این عدد کنترل شود)، بنابراین، اگر به عنوان مثال تعداد کل سهام یک شرکت پذیرفته شده در بورس 20 میلیون سهم باشد، تنها در صورتی قیمت سهام این شرکت در طول یک روز می‌تواند 4 درصد افزایش یا کاهش داشته باشد که حداقل 16 هزار سهم شرکت الف در طول روز، مورد داد و ستد قرار گیرد.

$$20000000 \times 0.0008 = 16000$$

هدف از تعیین حجم مبنا، این است که سرمایه‌گذاران اطمینان داشته باشند نوسانات قیمت سهام، در نتیجه خرید و فروش تعداد مشخص و قابل توجهی سهام صورت گرفته است، چراکه در غیر اینصورت، معامله حتی چند عدد سهم یک شرکت، می‌تواند قیمت سهام این شرکت در بورس را تحت تأثیر قرار داده و منجر به ایجاد قیمت‌های غیرواقعی و کاذب در بورس شود.

قیمت پایانی سهم

قیمت پایانی سهم یک شرکت، در واقع میانگین قیمت‌هایی است که آن سهم در طول روز، براساس آن قیمت‌ها مورد داد و ستد قرار گرفته است. البته سامانه معاملاتی بورس پس از محاسبه میانگین قیمت سهم در طول روز، بصورت خودکار بررسی می‌کند که آیا میزان معاملات سهم نیز به اندازه حجم مبنا بوده است یا خیر؟ طبیعتاً اگر حجم معاملات سهم حداقل به اندازه حجم مبنا بوده باشد، میانگین محاسبه شده، به عنوان قیمت پایانی سهم در سامانه معاملات ثبت خواهد شد، اما اگر حجم معاملات سهم از حجم مبنا کمتر باشد، به همان نسبت از میزان افزایش یا کاهش قیمت سهم هم کاسته شده و قیمت پایانی، بر این اساس محاسبه و در سامانه معاملات ثبت می‌شود.

به عنوان مثال، فرض کنید قیمت سهم الف در ابتدای روز شنبه، 200 تومان و میانگین قیمت معاملات این سهم در طول روز شنبه نیز 206 تومان باشد. بنابراین، میانگین قیمت سهم در پایان روز شنبه، در مقایسه با ابتدای روز، 6 تومان، یعنی 3 درصد رشد داشته است. حال اگر تعداد سهام معامله شده شرکت الف در طول روز شنبه، برابر با حجم مبنا باشد، قیمت پایانی سهم در روز شنبه، همان 206 تومان خواهد بود، اما اگر تعداد سهام معامله شده شرکت الف، تنها معادل نصف حجم مبنای تعیین شده برای این سهم باشد، طبیعتاً میزان افزایش سهم نیز از 6 تومان، به 3 تومان کاهش یافته و قیمت پایانی سهم در روز شنبه، 203 تومان تعیین خواهد شد. لازم به ذکر است که قیمت پایانی سهم در یک روز، به عنوان قیمت پایه آن سهم در ابتدای روز بعد، در سامانه معاملات بورس در نظر گرفته می‌شود.

اصطلاحات بورس pdf

جهت دانلود اصطلاحات بورس pdf می‌توانید از طریق لینک زیر اقدام نمایید.